

Boris A. Novak

Pogovor s Prešernom

Beg je moj up, gojzd je moj dom prič'joči.

Poet, ta verz je mojstrovina, eden najmočnejših,
kdajkoli spesnjениh v tem jeziku. Rastoči

lok prvega polstiha, ta ritem teka, ter mirnejši
iztek izglasja, k varni skritosti izprožena kadenca,
hipna negibnost od izčrpanosti, v širni krošnji

podoba strehe, debla kot zidovi, lesk lestenca
nad tihim listjem, mrzla, mehka postelja mahu,
pod njo pa brezno, iz katerega vre smrtna senca,

ki Črtomiru jemlje dih, strašnejša od strahu,
gotovost, da je ta edini, zadnji dom v hosti past,
ki iz nje ni izhoda, razen spet nazaj, v svet sramu,

izdajstva, *krive* ali *prave vere*, ki sredi svetlih jas
gradi svetišča novega boga, kamor se je skrila
Njena podoba, blesk oči in ustnic in razpuščenost las,

nikdār več dar, nedotakljiva ženska, ki ga je rešila,
z vonjavo, ki jo je odnesel čas, visoka svečenica
razprtih bokov, níkdār več njegovih, Bogomila ...

*
**

Poet, ko sem se prvič povzpel na kraj *Krsta*, je Savica
pršela name tisočero kapljic žive srebrnine,
in slap me je presunil z magično lepoto, onstran klica

meglene Zgodovine. Zdaj, ko sestopam v globine
podzemlja, kamor kapljice slapu pronicajo kot kri,
pa to podobo berem vse drugače. Stisnjen med planine,

zazrt v revno prst, ki je ne oživi noben bog luči,
si pač izrazil večno sklonjenost teh glav: z rokámi
so za potomce varovali šibek plamen, jezik, ki zdaj zveni

visoko in lepó, zahvaljujoč prav Tebi. V osami,
ki sem obsojen nanjo sredi tvojega plemena,
pa *bega* ne sprejemam več kot *upa* in pred hrami

ne sklanjam glave. Sem iz druge, hujše zgodbe. Ramena
mojih očetov je sežgala zvezda, zvesta vse do smrti,
te častniške časti, ki ne prenaša solzne držé plena

in ne dopušča bega: ker poveljnik mora biti prvi,
v slehernem napadu in nevarnosti! Zato ne maram
Črtomira, te tipično slovenske, strahopetne riti ...

Vera ljubezni kot alibi za pobeg – ah, ta stara mantra
ponošeni, ki-ponos-prodajajo-pod-mizo, narodotvorcev,
teh drobnih, zviti, kramarjev z jezikom, ki ima moč jadra,

a so ga dlakoepsko zrezali do velikosti robcev,
ki jih – umazane od smrkcljev – skrivajo v luknjičavih žepih
zakmašnih hlač, na pesnike pa pljuvajo, podalpske opice

irhaste arogance, ta tvoj rod, Prešeren!, ki v oklepih
umirajočih živih mej, Francè!, duší tvoj spev, tvoj mili
glas, da te pred to drhaljo mutcev lahko reši le prepil! ...

*
**

Poet, kako so te razlagali ... in v predal zložili!
Kako si te lastijo, kot da je beseda žig imetja!
Kako so te izropali, kot da se da izrazni sili

iztrgati pravila in jih tiskati v molk stoletja,
ko pesniti pomeni pesniti *drugače ... kot si ti*. Togi,
kot so, z *arhitekturo smrti* likajo podobe *cvetja*:

kjer si prepletel *venec*, brusijo *umetni marmor*, s krogi
geometrije, in ne cvetenja in venenja in zvenenja.
Kjer si zapisal *pevec*, te prevpije trd blebet, z razlogi

porekla in prihodnosti rodu, zgodovinskega grmenja
"prerokbe". Kjer zveni *Življenje ječa, čas v nji rabelj hudi*,
ne slišijo zlogovnic zlogov in glasovnega drhtenja,

ampak politične programe in pogrome. Kjer si se trudil,
da bi z mehko samoglasnikov priklical Njeno polt
in z jambi hojo časa – *Prijazna smrt, predolgo se ne mudi* –

pa pridno brskajo po mulju tisočerih anekdot.
Kjer si po jalovih stoletjih in neizrekljivih puščah
snohodec splezal onstran teh dolin, pojoč, tam, kjer Povsod

in Zmeraj dvigata tvoj Tukaj in Nekoč, zdaj vlada suša,
kamor so te zagrebli in te več ne izpustijo ven ...

Toliko bolj heretično, pozorno in hvaležno te poslušam,

skozi ta jezik, ki si ga napel kot lok,

v pesen,

v sen ...

**

Poet, naj sklenem. Bil si Prvi in ostal Največji. Toda,
Francè, lagal bi, če bi rekel, da si mi najbližji.
Preveč si bil zazrt v mrk slovenski svet: usoda

tenke plasti negostoljubne zemlje, zamejene s križi,
je skozte šepetala, kot obup, s previdnostjo berača,
ki na skrivaj sovraži gospodarje, a se jim – pač nižji –

upre le s pesmijo, časovno bombo. Z vztrajnostjo orača,
s pozornostjo vrtnarja si razprl to revno prst. In zmagal
je Jezik, ta vrtinec vrtnic, Vrt: *O Vrba, srečna, draga* ...

Poet, za to so ti izstavili račun. Dragó si plačal.
Tvoja mila pesem je veliko lepša, kot je ...

... *vas domača* ...